8D10101 «Қоғамдық денсаулық сақтау» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Амирханова Гулсим Нуркеновнаның «Дәрілік заттарды ұтымды пайдалану мәселелерін және фармацевтердің жалған дәрілік заттар туралы хабардар болу деңгейін талдау» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми

РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) **диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.**	Ұсынылып отырған диссертациялық жұмыс қазіргі таңда денсаулық сақтау жүйесінде ерекше маңызға ие бағыттардың бірі – дәрілік заттарды ұтымды пайдалану мен фармацевтикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелеріне арналған. Зерттеу тақырыбы дәрілік саясатты жетілдіру, медициналық көмектің сапасы мен қауіпсіздігін арттыру бағыттарымен толық үндеседі. Сонымен қатар, жұмыс Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы айқындаған жаһандық басымдықтармен сәйкес келеді. Осыған байланысты диссертациялық зерттеу өзектілігімен қатар, ғылыми және қолданбалы маңыздылығы жоғары бағытта орындалған.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін **қосады**/қоспайды, ал оның маңыздылығы **ашылған**/ашылмаған.	Диссертациялық жұмыс қоғамдық денсаулық сақтау және фармацевтика ғылымдары үшін маңызды ғылыми нәтижелерді

			қамтиды. Автор дәрілік заттарды ұтымды пайдалану және фармацевтердің жалған дәрілік заттар туралы хабардар болу деңгейін өзара байланыстыра отырып, кешенді түрде зерттеген. Жұмыстың ғылыми маңыздылығы кең көлемдегі әдеби шолу, эмпирикалық деректер және алынған нәтижелер негізінде толық ашылған. Сонымен қатар, зерттеу нәтижелері нақты практикалық ұсыныстар әзірлеуге мүмкіндік беріп, ғылым мен тәжірибе арасындағы байланысты нығайтады.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) **жоғары;** 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.	Диссертациялық зерттеу жоғары деңгейдегі ғылыми дербестікпен орындалған. Автор зерттеу мәселесін таңдаудан бастап, әдістемелік негізін қалыптастыру, деректерді жинау, өңдеу және талдау, сондай-ақ нәтижелерді интерпретациялау кезеңдерінің барлығын өз бетінше жүзеге асырған. Бұл докторанттың ғылыми-зерттеу құзыреттілігінің жоғары деңгейін көрсетеді. Жұмыста автордың жеке үлесі айқын көрінеді және ол жеткілікті деңгейде негізделген.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) **негізделген;**	Зерттеу тақырыбының өзектілігі жан-жақты және сенімді түрде

		2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	негізделген. Автор халықаралық ұйымдардың деректеріне, ғылыми жарияланымдарға және ұлттық нормативтік-құқықтық құжаттарға сүйене отырып, зерттелетін мәселенің маңыздылығын дәлелдейді. Дәрілік заттарды ұтымсыз пайдалану, жалған дәрілік препараттардың таралуы және олардың халық денсаулығына әсері сияқты мәселелердің жаһандық сипат алуы зерттеудің өзектілігін айқындайды.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) **айқындайды;** 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	Жұмыстың мазмұны зерттеу тақырыбын толық ашады. Барлық бөлімдер бір-бірімен үйлесімді байланысып, зерттеу мәселесінің теориялық және практикалық аспектілерін жан-жақты қамтиды.
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) **сәйкес келеді;** 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Зерттеу мақсаты нақты тұжырымдалған және тақырыпқа толық сәйкес келеді. Қойылған міндеттер жүйелі түрде құрылған және зерттеу мақсатына жетуге бағытталған.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) **толық байланысқан;** 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ.	Диссертациялық жұмыстың құрылымы ғылыми талаптарға сай. Барлық бөлімдер өзара логикалық байланыста беріліп, зерттеу

			барысының жүйелілігін қамтамасыз етеді.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:	Ұсынылған ғылыми шешімдер халықаралық тәжірибемен салыстырылып, олардың тиімділігі дәлелденген. Автор ұсынымдарының ғылыми негізділігі мен практикалық құндылығы жоғары.
		1) **сыни талдау бар;**	
		2) талдау ішінара жүргізілген;	
		3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген;	
		4) талдау жоқ.	
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма?	Диссертациялық жұмыста алынған ғылыми нәтижелер жаңалығымен ерекшеленеді және қоғамдық денсаулық сақтау ғылымының дамуына елеулі үлес қосады. Зерттеу аясында Қазақстан жағдайында алғаш рет фармацевтердің жалған дәрілік заттар туралы хабардарлық деңгейі кешенді түрде бағаланып, оның дәрілік қауіпсіздік пен халық денсаулығына ықпалы ғылыми тұрғыдан негізделген. Сонымен қатар, алғашқы медициналық-санитарлық көмек деңгейінде дәрілік заттарды ұтымды пайдалану көрсеткіштері Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының индикаторлары негізінде жүйелі түрде талданған.
		1) **толығымен жаңа;**	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма?	

		1) **толығымен жаңа;** 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияның қорытындылары ғылыми жаңалыққа ие және зерттеу нәтижелеріне толық негізделген. Автор дәрілік заттарды ұтымды пайдалану мен жалған дәрілік препараттардың таралуы арасындағы байланысты анықтап, қоғамдық денсаулық сақтау жүйесінде тәуекел факторларын айқындаған.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) **толығымен жаңа;** 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияда ұсынылған басқарушылық және ұйымдастырушылық шешімдер ғылыми тұрғыдан негізделген және жаңашыл сипатқа ие. Атап айтқанда, фармацевтердің құзыреттілігін арттыруға бағытталған оқыту модульдері, зерттеу нәтижелері оқу процесіне енгізу қоғамдық денсаулық сақтау жүйесінің тиімділігін арттыруға бағытталған және олардың негізділігін дәлелдейді.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде **негізделген**/негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Диссертацияда ұсынылған барлық негізгі тұжырымдар ғылыми тұрғыдан жеткілікті деңгейде негізделген. Зерттеу барысында сандық және сапалық әдістердің үйлесімді қолданылуы нәтижелердің сенімділігін, валидтілігін және репрезентативтілігін қамтамасыз

			етеді. Әдеби шолу нәтижелері, статистикалық талдау және сапалық деректерді интерпретациялау арқылы алынған қорытындылар қоғамдық денсаулық сақтау ғылымының талаптарына толық сәйкес келеді.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:	Диссертацияда қорғауға ұсынылған ғылыми тұжырымдар қоғамдық денсаулық сақтау саласы үшін маңызды және жоғары ғылыми деңгейде орындалған. Барлық ұсынылған тұжырымдар жеткілікті дәрежеде дәлелденген. Олар эмпирикалық деректермен, статистикалық талдаумен және сапалық зерттеу нәтижелерімен расталған. Сонымен қатар, ДДСҰ индикаторларын қолдану нәтижелердің халықаралық деңгейде салыстырмалығын қамтамасыз етеді. Зерттеу нәтижелері жан-жақты қарастырылған. Мәселе жеке деңгейде (фармацевтердің білімі), ұйымдық деңгейде (медициналық ұйымдар қызметі) және жүйелік деңгейде талданған. Бұл қоғамдық денсаулық сақтау зерттеулеріне тән кешенді тәсілді көрсетеді.
		7.1 Ереже дәлелденді ме?	
		1) **дәлелденді;**	
		2) шамамен дәлелденді;	
		3) шамамен дәлелденбеді;	
		4) дәлелденбеді;	
		5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	
		7.2 Тривиалды ма?	
		1) ия;	
		2) **жоқ;**	
		3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.	
		7.3 Жаңа ма?	
		1) **ия;**	
		2) жоқ;	
		3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.	
		7.4 Қолдану деңгейі:	
		1) тар;	
		2) орташа;	
		3) **кең**	

		4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.	Барлық негізгі тұжырымдар ғылыми жаңалыққа ие. Зерттеу нәтижелері Қазақстандағы қоғамдық денсаулық сақтау ғылымы үшін жаңа деректер ұсынады. Алынған нәтижелердің практикалық қолдану әлеуеті жоғары. Ұсыныстарды денсаулық сақтау ұйымдарында, фармацевтикалық қызметте және білім беру жүйесінде қолдануға болады. Зерттеу нәтижелері ғылыми жарияланымдарда көрініс тапқан, бұл олардың ғылыми қауымдастық тарапынан мойындалғанын көрсетеді.
		7.5 Мақалада дәлелденген бе?	
		1) **ия;**	
		2) жоқ	
		3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	
8.	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:	Зерттеу әдістемесі ғылыми тұрғыдан толық негізделген. Автор қоғамдық денсаулық сақтау саласына тән кешенді тәсілді қолдана отырып, mixed methods дизайнын таңдаған. Әдістеме жеткілікті деңгейде егжей-тегжейлі сипатталған және зерттеу мақсатына толық сәйкес келеді.
		1) **ия;**	
		2) жоқ.	
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:	Зерттеу барысында деректерді өңдеу және талдау үшін заманауи статистикалық әдістер мен бағдарламалық құралдар қолданылған. Бұл нәтижелердің дәлдігі мен сенімділігін қамтамасыз
		1) **ия;**	

		2) жоқ.	етеді. Сонымен қатар, сапалық деректерді талдау үшін заманауи әдістер қолданылған.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):	Диссертацияда ұсынылған теориялық тұжырымдар нақты эмпирикалық зерттеулермен расталған. Алынған нәтижелер тәжірибелік деректер арқылы дәлелденіп, олардың дұрыстығы мен сенімділігі көрсетілген.
		1) **ия;**	
		2) жоқ.	
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.	Барлық маңызды мәлімдемелер заманауи және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған. Халықаралық деректер базаларынан алынған ғылыми еңбектер кеңінен қолданылған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға **жеткілікті**/жеткіліксіз.	Пайдаланылған әдебиеттер көлемі жеткілікті және сапалы. Әдеби шолу зерттеу мәселесін толық қамтып, ғылыми негіз қалыптастырады.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы:	Диссертациялық жұмыс қоғамдық денсаулық сақтау ғылымының теориялық негіздерін кеңейтеді. Зерттеу дәрілік заттарды ұтымды пайдалану мен фармацевтикалық қауіпсіздік мәселелерін халық денсаулығына әсер ететін маңызды фактор ретінде қарастырып, осы
		1) **бар;**	
		2) жоқ.	

			бағыттағы ғылыми тұжырымдамаларды толықтырады.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:	Зерттеу нәтижелері нақты практикада қолдануға бағытталған. Ұсынылған шешімдер денсаулық сақтау ұйымдарының қызметін жетілдіруге, фармацевтикалық қызмет сапасын арттыруға және халық денсаулығын қорғауға ықпал етеді. Олардың тиімділігі тәжірибеде дәлелденген.
		1) **ия;**	
		2) жоқ.	
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма?	Ұсынылған практикалық ұсынымдар ғылыми жаңалыққа негізделген және қоғамдық денсаулық сақтау жүйесінде қолдануға бағытталған. Олар кешенділігімен, тиімділігімен және нақты нәтижеге бағытталуымен ерекшеленеді.
		1) **толығымен жаңа;**	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы:	Диссертациялық жұмыс ғылыми стиль талаптарына толық сәйкес келеді. Мәтін құрылымы логикалық, терминология дұрыс қолданылған, мазмұны жүйелі және түсінікті баяндалған. Жұмыстың рәсімделуі академиялық стандарттарға сай.
		1) **жоғары;**	
		2) орташа;	
		3) орташадан төмен;	
		4) төмен.	
11.	Диссертацияға ескертулер	1. Жалған дәрілік заттардың таралуына қандай факторлар әсер етеді? 2. Жалған дәрілік заттар көбіне қай аурулармен байланысты екені анықталды? 3. Не себепті Равина-Баррет сауалнамасы таңдалды?	

12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)	Диссертациялық зерттеу материалдары негізінде үш ғылыми мақала жарияланды, оның ішінде екеуі Қазақстан Республикасы Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған журналдарда, бір ғылыми жарияланымы Scopus және Web of Science (Clarivate Analytics) арқылы индекстелген журналдарда жарияланды. Жарияланымдар жоғары сапалы академиялық жазуымен, нақты тұжырымымен, анық логикасымен, тұжырымдардың зерттеу нәтижелеріне сәйкестігімен ерекшеленеді.
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ережені 28-тармағына сәйкес)	8D10101 «Қоғамдық денсаулық сақтау» білім беру бағдарламасы бойынша докторанты Амирханова Гулсим Нуркеновнаның «Дәрілік заттарды ұтымды пайдалану мәселелерін және фармацевтердің жалған дәрілік заттар туралы хабардар болу деңгейін талдау» атты ұсынылған диссертациялық жұмысы философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін қойылатын негізгі талаптарға сәйкес келеді. 8D10101 «Қоғамдық денсаулық сақтау» білім беру бағдарламасы бойынша докторанты Амирханова Гулсим Нуркеновнаның философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты.

Ресми рецензент:

«С.Ж. Асфендияров атындағы
Қазақ ұлттық медицина университеті» КеАҚ,
Фармацияның ұйымдастырылуы, басқарылуы және
экономикасы және клиникалық фармация кафедрасының
меңгерушісі, PhD, қауымдастырылған профессор **Жакипбеков К.С.**

ҚОЛЫН РАСТАЙМЫН
«С.Ж.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университеті» КЕАҚ Құжаттамалық қамтамасыз ету және бақылау бөлімінің басшысы
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ
Руководитель отдела документационного обеспечения и контроля
НАО «Казахский национальный медицинский университет имени С.Д.Асфендиярова»